

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Život a fungování skupiny kutnohorských trampů

Bakalářská práce

2022

Klára Neumanová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Klára Neumanová**
Osobní číslo: **H18237**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Téma práce: **Život a fungování skupiny kutnohorských trampů**
Téma práce anglicky: **Life and functioning of the tramp group from Kutná Hora**
Zadávající katedra: **Katedra sociální a kulturní antropologie**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se zaměřuje na přiblížení životů a tradic trampů na Kutnohorsku. Cílem teoretické části je seznámit se s historií, vznikem a originální kulturou, která přetrvává dodnes. Práce vysvětluje základní pojmy a žargon používaný touto subkulturou. Dále se zabývá způsobem praktikování tradic a myšlenkou trampingu jako takového. Studentka provede rozhovory se členy trampské skupiny a zúčastněné pozorování na akcích skupiny. Cílem praktické části je prostřednictvím členů komunity porozumět tomuto československému fenoménu, a zjistit jaké změny se uskutečnily v průběhu jejího fungování v souvislosti s obměnou členstva a proměnou politického a sociálního kontextu.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Altman, K. 2000. Trampové a moc. K problematice trampského hnutí ve společnosti od počátku dvacátých let do současnosti. *Český lid* 87: 31-46.

Feinberg, G, J. 2017. The uncivilized society of Czechoslovak tramp. An exploration in proletarian fantasy. *Studia Ethnologica Pragensia* 2: 30-50.

Fisher-Rosenthal, W. Rosenthal, G. 2001. Analýza narativně-biografických rozhovorů. *Biograf* 24: 34.

Krško, J. Mareš, J. Pohunek, J. Randák, J. Špringl, J. 2019. *Český tramping v časech formování a rozmachu*. Praha: Academia.

Obzory Kutnohorska 2015. *Historie trampských osad na Kutnohorsku*. Dostupné z: <https://www.obzorykutnohorska.cz/clanek-historie-trampskych-osad-na-kutnohorsku-4-to-peribonka> [20.02.2020]

Smlsal, J. 2017. Kamarádi, astracháni a paďouři. Reprezentace trampingu v časopise Tramp. *Studia Ethnologica Pragensia* 2: 79-133.

Symonds, J. Vareka, P. 2014. *Cowboys and Bohemians: Recreation, Resistance, and the Tramping Movement in West Bohemia*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/284910787_Cowboys_and_Bohemians_Recreation_Resistance_and_the_Tr [20.02.2020]

Toušek, L. Budilová, L. Fatková, G. Hejnal, O. Lupták, L. Růžička, M. Šimek, J. 2015. *Kapitoly z kvalitativního výzkumu*. Plzeň: Západočeská univerzita, FF.

Trnka, S. 2015. *Playing cowboys and Indians: the therapeutics of nostalgia*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/283242635_Playing_cowboys_and_Indians_The_therapeutics_of_nostalgia [20.2.2020]

Peterka, J. 1990. *Dějiny Trampingu*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Novinář.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Lívie Šavelková, Ph.D.

Katedra sociální a kulturní antropologie

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2021**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. v.r.
děkan

PhDr. Adam Horálek, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 19. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ

Práci s názvem Život a fungování skupiny kutnohorských trampů jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 09. 06. 2022

Klára Neumanová

Chtěla bych moc poděkovat své vedoucí práce, paní PhDr. Lívii Šavelkové, Ph.D., za rady a ochotu, které mi věnovala. Dále chci poděkovat svojí kolegyni a přítelkyni Bc. Lucii Petrové za její podporu, jak lidskou, tak odbornou, a zároveň reflexi, kterou mi během tvorby této práce poskytla. Zároveň děkuji panu Mgr. Martinu Kopečkovi, který mi poskytl rady ohledně korektury textu.

Zároveň děkuji všem respondentům, kteří byli ochotní podílet se na vzniku této práce.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala svojí rodině a přátelům, za vstřícnost, podporu a toleranci.

Anotace:

Bakalářská práce se zaměřuje na přiblížení životů a tradic trampů na Kutnohorsku. Práce je dělena na teoretickou a praktickou část. Cílem teoretické části je seznámit s historií, vznikem a originální kulturou, která přetrvává dodnes. Studentka provede rozhovory se členy tramské skupiny. Cílem praktické části je prostřednictvím členů komunity porozumět tomuto československému fenoménu, a zjistit, ke kterým změnám došlo v průběhu jejího fungování v souvislosti s obměnou členstva a proměnou politického a sociálního kontextu.

Klíčová slova:

Tramp, tramping, tradice, kultura, fenomén, životní styl, příroda, komunita

Anotation:

The bachelor thesis focuses on the approach to the lives and traditions of tramps in the Kutná Hora region. The work is divided into theoretical and practical part.

The aim of the theoretical part is to get to know history, origin and original culture that persists to this day. The student will interview the members of the tramp group. The aim of the practical part is to understand this Czechoslovak phenomenon through community members and to find out what changes happened during its functioning in connection with the change of members in group and the change of political and social context.

Key words:

Tramp, tramping, tradition, culture, phenomenon, lifestyle, nature, community

Obsah

Slovník pojmů:.....	9
Úvod.....	10
1 Cíl práce.....	11
1.1 Výzkumné otázky.....	12
2 Metodologie.....	12
2.1 Metody výzkumu.....	12
2.2 Etika výzkumu.....	13
2.3 Analýza dat.....	14
2.4 Představení respondentů.....	14
2.5 Průběh výzkumného šetření.....	15
3 Tramping obecně.....	17
3.1 Woodcraft, skauting a tramping.....	18
4 Vývoj trampingu v Čechách.....	19
4.1 Doba divokých skautů.....	20
4.2 Doba cowboyská.....	21
4.3 Doba kanadská.....	21
5 Znaky trampské subkultury.....	23
5.1 Slang.....	23
5.2 Oděv.....	24
5.3 Architektura.....	25
5.4 Nášivky, pamětní placky a vlajky.....	26
6 Nepsaná pravidla a zvyklosti.....	27
6.1 Potlach.....	27
7 Umělecká tvorba.....	28
7.1 Trampské písně.....	29
7.2 Trampské časopisy.....	33

7.3 Období první republiky	33
7.4 Současnost.....	34
8 Život v osadě.....	35
8.1 Osady v okolí Kutné Hory a Kutnohorska	35
8.2 Trampská osada Tuláci	36
8.3 Trampská osada Free boys	37
8.4 Trampská osada Kentucky	37
8.5 Trampská osada Arkansas	38
8.6 Trampská osada Peribonka	39
9 Závěr	40

Slovník pojmů:

amík – Výraz pro trampa preferujícího moderní výstroj armády USA, někdy spojeno i se zájmem o vojenskou tematiku.

camrátko / cancátko – Upomínkový předmět, který obdrží účastník tramské akce, většinou dřevěná placička s otvorem na zavěšení.

cancák / canbuch – Tramský památník a deník.

cement'ák – Tvrdý myslivecký klobouček.

čundrák – Tramp (z něm. tschundern – toulat se). Často užíváno hanlivě pro tzv. pivní trampy a další podobné osoby. Někdy i nehanlivé či sebeidentifikační pojmenování trampa, který k trampování přistupuje volněji, nevyhledává osadní život, dává přednost přírodě.

čutora – Vojenská polní láhev

jehličí / jehličky – Oděvní a výstrojní součást československé armády vz. 60 s charakteristickým maskovacím vzorem, který připomíná jehličky.

kanada – Tramský drsný humor, případně recesistická akce nebo jiná bujná zábava.

kletr – Sportovní turistický tlumok nebo krosna, původně horolezecký.

mastňák / masňák / mastnota / mastňáctví – Obecně netramp, měšťák.

mloky – Polní maskovací uniforma Československé armády vz. 60 s barevnými skvrnami, připomínajícími mloka (odlišná od jehličí).

opusárna / opuska – Varianta usárny vyráběná v ČSSR družstvem VHV Opus.

pad'our – Hanlivé označení netrampa, maloměšťáka. Užíváno již za první republiky.

pionýrky – Sportovní kožené kotníkové šněrovací boty.

stetson – Původně americká značka klobouků, mezi trampy užíváno zejména pro kovbojský klobouk s prohnutou krepou.

texasky – Džínové kalhoty.

zvadlo – Pozvánka na tramskou akci, například na potlach.

žracák – Chlebník, též nazýván žebadlo (Randák 2020: 506-5).

Úvod

Sociální antropologie umožňuje zabývat se v podstatě jakýmkoliv společenským tématem. Když jsem zvažovala, které téma si vyberu já, věděla jsem, že se nechci věnovat něčemu příliš diskutovanému, žádnému velikému aktuálnímu problému nebo trendu. Šlo mi o nalezení námětu, který by se týkal něčeho významného, ale ne tolik, z hlediska antropologického výzkumu, probádaného. Zároveň jsem potřebovala vybrat skupinu lidí, kterou budu schopna oslovit a která bude pro mě v rámci možností badatelsky dostupná.

Tramping jsem vybrala až po delším zvažování. Usoudila jsem, že by pro mě teoreticky bylo snazší a zároveň zajímavější, abych nebyla jedním z možných respondentů. Zároveň jsem chtěla, aby mými respondenty nebyli mí vrstevníci. Chtěla jsem mít tímto možnost a příležitost přiblížit se ke kolektivu lidí, kteří nejsou součástí mé vlastní generace. Věkové rozmezí respondentů je 43 až 65 let. Věkový rozdíl jsem nevnímala jako problém nebo bariéru, ačkoliv jsem věděla, že by jimi mohl být.

Mou cílovou skupinou byli převážně lidé z generace mých rodičů. Částečně mě na tuto myšlenku přivedlo i vědomí, že moji rodiče se trampingu, byť jen okrajově, věnovali již od středoškolského věku. Nikdy se z nich nestali celoživotní, ortodoxní trampové, ale do dneška jsou se svými přáteli z této doby v kontaktu a příležitostně se účastní výročních tradičních akcí. Tato jejich minulost se mi zdála něčím tak zajímavá, spojená s intenzivními zážitky a chvílemi, že mě nakonec přesvědčila se jí blíže zabývat. Tehdejší doba dala, mimo jiné, za vznik spoustě příběhů a historek, které v okolí našich známých kolují dodnes.

1 Cíl práce

Tato bakalářská práce, která nese název Život a fungování skupiny kutnohorských trampů, si v první řadě klade za cíl informovat a zpracovat co možná nejvíce dostupných materiálů o tomto hnutí v porevoluční historii, konkrétně od začátku 90. let až po současnost. Pozornost není věnována jen nejbližšímu okolí Kutné Hory, protože tramping je o poznávání nových míst. I když jsou všichni respondenti buď celoživotně obyvateli Kutné Hory, nebo se do ní v průběhu života přistěhovali, jejich rozpětí, co se vandrování týče, je celorepublikové.

Cílem této práce je zjistit, jak vybraná skupina kutnohorských trampů funguje a zároveň jak fungovala dříve, a to na základě výpovědí oslovených respondentů. Práce se také zajímá o to, zda pro ně byl tramping jen etapou v jejich životě, nebo se mu věnují dodnes. Touto cestou porovnává, na základě pohledů respondentů, změny, které se v rámci tohoto životního stylu udály během období posledních přibližně třiceti až třiceti pěti let.

Práce se zaměřuje také na výroční, rituální akci potlach – jak probíhala a probíhá, jaké má náležitosti a důležitost v rámci trampských osad i pro samotné trampy respondenty. Díky tomuto pravidelnému setkávání jsem se chtěla dozvědět další historky a příběhy, které se s danou skupinou vážou. Zároveň jsem díky tomu chtěla zjistit, jak velkou důležitost hraje tento rituál roli u mých respondentů. Zároveň jsem chtěla poukázat na individuální přístup z hlediska postoje k trampským osadám a samotné roli v nich.

V práci je představeno 8 respondentů, kteří se buď za trampy sami považují, nebo jsou za trampy považováni svým okolím.

1.1 Výzkumné otázky

Záměrem práce bylo pokusit se odpovědět na následující výzkumné otázky, které jsem si zvolila ještě předtím, než jsem začala zpovídat své respondenty a začala pracovat na praktické části výzkumu. Podle Keitha Punche jsou dvě možnosti, jak si určit výzkumné otázky: „Výzkumník může postupovat směrem dolů od cílů k výzkumným otázkám, nebo nahoru od výzkumných otázek k cílům“ (Punch, 2008: 66).

Na základě teoretického výkladu o výzkumných otázkách jsem je začala tvořit deduktivním způsobem, tudíž směrem dolů. Od obecných cílů jsem pokročila ke specifitějším výzkumným otázkám.

Tato práce si klade za cíl, odpovědět na následující tři výzkumné otázky:

„Jak a kdy se člověk stane trampem?“

„Cítí trampové, v rámci svojí komunity, úpadek trampingu?“

„Co pro trampa znamená být trampem?“

2 Metodologie

2.1 Metody výzkumu

Pro jakýkoliv výzkum je důležité si správně vybrat metodu, případně metody směru dat. Metoda nás samotným výzkumem provede a dá mu určitý rámec, ale každá z nich je individuální a poskytuje různé benefity a zároveň funguje na základě svých originálních technik: „V sociálních vědách empirický výzkum dochází k poznatkům pomocí systematické analýzy dat získaných nějakým metodologicky podloženým způsobem. Jak data, tak techniky analýzy mají velmi rozmanitý charakter. Výzkumný proces se monitoruje pomocí uznaných kritérií kvality. Má vést k poznání, které přispěje k lepšímu porozumění sociálnímu světu a umožní predikci, případně ovládnutí jevů“ (Hendl 2012: 36).

Pro téma, jako i pro jakékoliv další bádání, jsou respondenti hlavním pilířem praktické části. Metoda je určujícím nástrojem, který nás směřuje, jak své téma uchopit. Pro výběr respondentů jsem užila účelový výběr a zároveň metodu sněhové koule, takzvané Snowball Sampling method. Metoda sněhové koule je v rozhovoru poměrně snadno uchopitelná, protože při rozhovorech respondenti běžně zmiňují další osoby, které jsou součástí dané komunity a zároveň na ně odkazují kvůli jejich možné větší zainteresovanosti v oné tematicke. Účelový výběr je blíže popisován takto: „Účelový výběr je veden výhradně

záměrem výzkumníka, který rozhoduje, kdo bude nejlépe odpovídat potřebám a zaměření jeho výzkumu“ (Vojtíšek 2012: 20).

Rozhodla jsem se pro kvalitativní výzkum, u kterého je kladen důraz na důkladnější a hlubší porozumění danému problému a na podrobnou analýzu, nikoliv na kvantifikaci dat. Cílem je objasnit, jak se lidé v určitém prostředí a situacích chovají, proč jednají právě takovým způsobem, kterým jednají a jak organizují své každodenní interakce a aktivity (Skutil 2011: 67-70).

Při zpovídání respondentů jsme se někdy dostávali do hloubkových rozhovorů. Výhodou, a někdy i nevýhodou, těchto rozhovorů je i fakt, že se dozvíte více informací, než na které se ptáte. „Cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu (kvalitativní přístup), zatímco účelem standardizovaného strukturovaného rozhovoru je položit všem respondentům několik identických otázek ve stejném pořadí (kvantitativní přístup)“ (Švaříček, Šedřová 2007: 13). Shrnu-li můj celkový dojem z absolvovaných rozhovorů, tak musím zmínit velkou ochotu všech mých respondentů. Byli velmi otevření a díky jejich motivaci podělit se o osobní informace a názory jsem měla možnost dostat se hlouběji do probíraného tématu.

2.2 Etika výzkumu

Pro sociální výzkumy jakéhokoliv druhu jsou právě etické aspekty velmi důležitou součástí. Konkrétně toto téma by nemělo být z hlediska intimního rázu informací kompromitující pro žádného z mých respondentů. Nabízela jsem jim, že pokud budou mít zájem, mohu jim, po vzájemné domluvě, vytvořit jednorázový pseudonym. Ve všech případech mi sami řekli, že to nechají na mém vlastním rozhodnutí. Ačkoliv anonymizaci vlastní osoby nikdo z dotazovaných nevyžadoval, stejně jsem se rozhodla jejich vlastní jména neuvádět. Na začátku rozhovoru jsem své respondenty seznámila s mou představou o průběhu rozhovoru. Většinou jsem setkání začínala s dotazem či dotazy, které se onoho tématu úplně netýkaly, aby se obě strany měly možnost aklimatizovat na danou situaci. Posléze jsem pokračovala s ujasněním praktických záležitostí, konkrétně, zda by nevědělo, kdybych si naše rozhovory nahrála na diktafon, z důvodu přesné interpretace informací. Všechny nahrávky sloužily pouze pro zachycení rozhovoru a jeho následný přepis.

2.3 Analýza dat

Pro zpracování dat jsem si vybrala otevřené kódování. Pomohlo mi jak při vytváření konkrétních kapitol, tak hlavně při orientaci se v nich. Vycházela jsem z nahraných rozhovorů, které jsem následně přepsala: „Otevřené kódování lze aplikovat různým způsobem. Lze kódovat slovo po slovu, podle odstavců, anebo podle celých textů a případů. Problém, položená otázka nebo osobní styl práce určují, která z těchto alternativ se zvolí. Důležité přitom je, že se neztrácí ze zřetele cíl kódování – tematické rozkrytí textu“ (Hendl 2012: 247). Přepis jsem většinou převedla do spisovné češtiny, protože je pro čtenáře přehlednější a lépe čitelná. Očistila jsem výpovědi od citoslovcí, případně od opakovaných slov, která byla nadbytečná, ve smyslu, že je respondenti řekli v rámci delšího přemýšlení nebo uvažování. Stavbu vět jsem zachovala původní. Pokud jsem při rozhovoru opomněla něco zmínit nebo se na něco doptat, kontaktovala jsem respondenty znovu s dotazem, zda mi určitou informaci mohou doplnit.

2.4 Představení respondentů

Mého výzkumu se účastnilo celkem osm respondentů. Jednalo se o šest mužů a dvě ženy. Ve věkovém rozmezí 43 až 65 let.

N. V., 49 let, místem narození je Kutná Hora, s trampingem se setkal jen okrajově. Není, ani nikdy nebyl přímo členem tramské osady. Chtěla jsem znát pohled i člověka, který se měl možnost účastnit vandrů v rámci skupiny, ale spíše jako návštěvník.

D. M., 43 let, místem narození je Kutná Hora, stále žije v Kutné Hoře, trampingu se věnuje aktivně dodnes. Poprvé byl na vandru přibližně v osmi letech s kamarády, se kterými se potkal díky vodáckému kroužku. Je členem T. O. Free boys.

V. A., 65 let, narozen v Praze, k trampingu ho přivedl tatínek, který jezdil na vandry už za první republiky. S tramskými kamarády se stýká stále, když ne na vandrech, tak chodí pravidelně společně hrát v rámci několika hudebních uskupení. Je členem T. O. Kamarádi zapomenutého údolí.

L. P., 47 let, místem narození je Kutná Hora, lásku k přírodě v něm poprvé probudili prarodiče, kteří ho pravidelně brali na výlety. První samostatné nocování v přírodě pod širým nebem uskutečnil ve třinácti letech. Je dlouholetým členem T. O. Arkansas.

N. P., 49 let, místem narození je Kutná Hora, s trampingem ji seznámila starší sestra. Zpočátku byla závislá na tom, kam ji rodiče pustí, ale později si našla vlastní skupinu, se

kteřou postupně jezdili častěji, klidně dvakrát do měsíce. Mimo vandry se setkávali i přes týden, buď ve městě, nebo v rámci různých sportovních aktivit. Není členem žádné tramské osady, momentálně už na vandry nejezdí, pokud ano, tak výjimečně, ale s tramskými kamarády je v kontaktu nadále.

D. S., 56 let, místem narození je Kutná Hora. Tramping ji provázel převážně v období dospívání a dále v období studií, postupem času se od trampingu jako takového vzdálila, ale láska k přírodě a cestování je její podstatnou součástí dodnes.

N. O., 47 let, místem narození je Kutná Hora. S vandry byl seznámen díky tábora pro děti a mládež již na základní škole. Vztah k přírodě mu pomohlo dotvořit široké okolí jeho blízkých, jak rodina, tak i přátelé. Nikdy nebyl přímo oficiálním členem žádné tramské osady, ale vandru a potlachů se účastní nepřetržitě dodnes.

P. R., 48 let, místem narození je Kutná Hora. K trampingu se dostal také jako předešlý respondent, a to díky dětskému táboru. Figuruje jako postava, která je v rámci kutnohorské komunity trampů zainteresovaná, ale neorganizovaným způsobem. Nikdy ho nelákalo stát se členem konkrétní tramské osady.

2.5 Průběh výzkumného šetření

Před každým setkáním jsem se s respondenty domluvila na místě, kde se potkáme. V několika případech se jednalo o setkání na neutrálním místě jako je restaurace, kavárna, či park, v dalších případech jsem je mohla navštívit v místě jejich bydliště. Na konkrétním místě jsme se většinou domlouvali den před uskutečněním rozhovoru. Někteří z respondentů, kteří nevěděli, co si přesně mají pod naším rozhovorem předem přesně představit, se báli, že je budu zkoušet ze znalostí českého trampingu od samotného prvopočátku, nicméně hned při domlouvání našich setkání jsem se snažila nastínit, o jaký druh výzkumu se jedná.

Vzhledem k pandemické situaci byl osobní kontakt s respondenty zpočátku zkomplikován, dva rozhovory proběhly dálkově, v rámci videohovoru, ale myslím si, že v některých situacích jsou osobní setkání nenahraditelná. Pro mě je přímý kontakt mnohem komfortnější, a proto jsem se snažila další rozhovory uskutečnit právě v rámci osobního setkání. Z vlastní zkušenosti byly rozhovory, které jsme uskutečnili za pomoci videohovoru, kratší než rozhovory uskutečněné osobně. Zároveň si ale nemyslím, že by komunikace přes jakýkoliv komunikační nástroj byla z hlediska obsahu svého sdělení méně plnohodnotná než osobní setkání. Věřím, že pro někoho může být naopak setkání virtuální

komfortnější než setkání osobní. Záleží na předešlé domluvě obou stran, co je pro každou z nich více vyhovující.

Pro každou schůzku jsem měla připravený stejný seznam otázek. Vzhledem k tomu, jakým způsobem se každý rozhovor ubíral, jsem některé otázky nemusela položit vůbec, protože na ně bylo v rámci jiných již odpovězeno. Ve všech případech se jednalo o rozhovory polostrukturované, připravené otázky mi sloužili jen orientačně nebo jako záchytné body. V průběhu rozhovoru jsem se na některé odpovědi doptávala či jsem se snažila reagovat více či méně intuitivně. Ačkoliv byl seznam otázek pro všechny respondenty stejný, průběh byl pokaždé jiný. S každým respondentem jsme se dostali, přibližně v druhé polovině rozhovoru, do trochu jiných rovin. Některé rozhovory byly více abstraktní a úvahové a jiné naopak spíše detailní z hlediska vyprávění zážitků a poukazování na fakta právě skrze vlastní příběhy.

Již při prvních úvahách, kterými směry celý výzkum pojmout, jsem došla k rozhodnutí, že bych ráda zvolila a oslovila skupinu, která bude věkově v rámci jedné generace. A to z toho důvodu, že by bylo mnohem náročnější uchopit a vyhodnotit závěry na základě výpovědí velmi věkově vzdálených respondentů. Respondenti, kteří aktivně trampovali již za minulého režimu měli totiž srovnání s předchozí podobou trampingu. Pozorovala jsem, že v rozhovorech stačil věkový rozdíl několika málo let, protože zlomovým bodem byla právě Sametová revoluce.

3 Tramping obecně

Jedná se o hnutí, které je inspirované Woodcraftem, skautingem a Divokým západem. Tramping představuje pro jeho následovníky především způsob, jak strávit volný čas v přírodě, možnost realizovat svoje fantazie, představy a sny. Umožňuje sociální interakci s ostatními ze skupiny, kterou spojuje společný zájem o přírodu. Tímto způsobem se také mají možnost dostat na určitý čas pryč z urbánní společnosti, ve které mohou mít pocit, že jsou svazováni a podléhají okolním vlivům. Mezi hlavní hodnoty, které patří k bytí trampem, patří podle Boba Hurikána především láska k přírodě, sebekázeň a soběstačnost. V literatuře lze nalézt více definic trampingu. Není snadné ho přesně vystihnout a definovat, protože není striktně řízen žádnými stanovami, ani nepředstavuje žádnou organizaci, která by měla jasně danou podstatu svého konání. Stručně a obecně jej popsal například Karel Altman: „Definovat tramping lze jako strukturovaný a složitý jev, u kterého lze obtížně pojednat o všech jeho aspektech“ (Altman 2003: 259). Mezi stěžejní díla, která shrnují trampskou historii, zajisté patří Dějiny trampingu od Boba Hurikána. Ten jej definoval následujícím způsobem: „je průpravnou školou k vytvoření silných a ušlechtilých charakterů. Je blahodárný a výchovný pro každého jednotlivce“ (Hurikán 1990: 11).

Ačkoliv tramping nepodléhá již výše zmíněným stanovám a není na rozdíl od skautingu organizovaný, vše se řídí na individuálním úsudku a inteligenci jednotlivců. Hurikán dále říká, že tramping klade hlavní důraz především na znalost přírody, sílu přátelství a pokouší se přenést dávnou romantiku zpět do současnosti. Důvod, proč lidé trampují, je podle něj ten, že potřebují očistit tělo i mysl od ruchu měst.

Podle Pavla D. Vinkláta můžeme popsat tento jev jako „výhradně českou formu pobytu v přírodě a originální, neorganizovaný a přirozeně fungující prostředek výchovy mladého člověka,“ dále dodává, že: „není podstatné, zda je tramping pouhé trávení víkendu, návrat k přírodě, hra, relaxace, životní styl, cesta, stav duše či mysl. Hlavní je držet se nepsaného pravidla nejdřív dávat, potom brát“ (Vinklát 2004: 4).

Tramping bývá v dnešní době spojován především s tábořením ve volné přírodě, které se neobejde bez otevřeného ohniště a zpěvu tradičních písní, které jsou doprovázeny kytarou nebo jinými hudebními nástroji. Tento pohled je ale zkrácený a neúplný a nezachycuje onu podstatu a šíří tohoto tématu. Celá trampská kultura je něčím mnohem větším než jen tábořením a trávením společného času v lese. Tramping je všemi svými elementy a náležitostmi unikátní a velmi specifický a tím se odlišuje od okolního světa. Na

jedné straně jsou hmotné produkty jako chaty, oblečení, totemy, výstroj až po menší záležitosti pamětního nebo estetického charakteru, na druhé straně jsou záležitosti duchovního rázu jako kroniky, texty písní, pamětní knihy osad a různé obrazy s onou tematikou. V psané formě a zároveň v mluveném projevu se tato kultura charakterizovala používáním vlastních slangových výrazů či určitých slovních obrátů, které jasně definovaly, že ten daný člověk, se kterým mluvíte nebo čtete jeho psaný dokument, je trampem.

Nejčastějšími inspiracemi trampské kultury byli kovbojové amerického Divokého západu, kanadští trapeři, původní obyvatelé Ameriky a rovněž dobrodružný život pirátů nebo námořníků (Mácha 1967: 18-19). Tyto inspirace se také promítaly do životů daných osad. Velký vliv měl i Setonův Woodcraft, který byl pro mnoho trampů atraktivnější než Baden-Powellův skauting. To bylo možné zaznamenat například v určité úctě k táborovému ohni, užíváním indiánských jmen či tvorbě totemů (Čáka 1990: 88).

3.1 Woodcraft, skauting a tramping

Všechna tato hnutí sice spojuje několik společných faktorů, ale nelze je slučovat. Tyto směry měly dlouhý vývoj, jejichž začátkům daly za vznik myšlenky, které poukazovaly na nutnost bližšího kontaktu a spojení jedince s přírodou. Jak Woodcraft, skauting, tak i tramping jsou samostatně fungujícími hnutími, jež se v mnoha myšlenkách a názorech shodují, přesto je mezi nimi několik rozdílů, které ale nemusí být vždy nutně protikladné, z tohoto důvodu se může někdy stát, že se z trampa stane skaut nebo ze skauta tramp.

Dějiny trampingu stručně shrnují vývoj všech těchto směrů. Na počátku 20. století, když vynálezy dosahovaly svého vrcholu a člověk se stal tzv. pánem tvorstva a přírodních sil na zemi, se ukázalo, že největším problémem člověka je úpadek jeho tělesné a duševní zdatnosti. Tyto důvody přiměly několik jedinců, aby se pokusily najít cestu k užšímu vztahu s přírodou. Prvním hlasatelem tohoto moderního náboženství se stal Ernest Thompson Seton. Jako dítě žil se svými rodiči v západním kanadském pralese, následně odešel do Toronta, kde vystudoval a poté se vrátil zpátky na manitobské roviny, aby mohl hlouběji studovat přírodu. V roce 1902 v Americe založil hnutí zvané Woodcraft Indians, které bylo určené mladým lidem. V roce 1904 se odjel pokusit předat svou myšlenku do Anglie, kde ale narazil na nepochopení. V roce 1906 se setkal s generálem Baden-Powellem, který přizpůsobil myšlenku anglickému prostředí. Po čase se ale odpojil od původní indiánské myšlenky a přidal do svého sdružení vojenské značení, větší disciplínu a pojmenoval je scoutingem (Hurikán 1990: 12).

Původ slova skaut je v latině. Pochází z ausculto (are, avi), což znamená naslouchat, bedlivě poslouchat, následně vzniklo anglické scout, což v překladu znamená průzkumník, stopař, pátrač či zvěd. Skautingem lze tedy nazvat umění hledat cestu a pohybovat se v neznámé krajině, pozorovat a nebýt pozorován. Výchovu v duchu skautského hnutí zavedl výše zmíněný Robert Baden-Powell. Cílem jeho výcviku bylo dosáhnout nejen technického výcviku, ale i posílit soběstačnost, umění poradit si, fyzickou inteligenci a odvalu (Kaplan 2007: 5). Skauting si klade za cíl vytvářet edukativní činnost převážně ve směru k dětem a mladým lidem, ale i dospělým. Jedná se o výchovnou organizaci, která ale působí v celoživotním období: „Posláním skautingu je přispět k výchově mladých lidí prostřednictvím hodnotového systému, založeného na skautském slibu a zákonu, pomáhat jim vytvářet lepší svět, kde naleznou uspokojení jako jednotlivci a budou hrát konstruktivní roli ve společnosti“ (Skaut 2021).

Slovo tramp lze přeložit americkou angličtinou jako vandrák, tulák, poutník nebo pobuda. Tento výraz byl poprvé užit v druhé polovině 19. století taktéž ve Spojených státech. Jednalo se o skupinu lidí, kteří se toulali a hledali příležitostnou práci (Vojír 1965 in Hladeček:12).

4 Vývoj trampingu v Čechách

Způsob, jakým se tramping vyvinul v Čechách, je mnohem specifitější než kdekoli jinde: „Vlastní tramské hnutí – jak bylo pěstováno u nás – bylo jediným trampingem na světě. Tramping u nás s náznakem volnosti, života nespoutaného předsudky, se sportovní soutěživostí a s výchovnými prvky mužného života lidí milující přírodu především své vlasti, byl ve své podstatě vždy jen náš, osobitý a původní“ (Berka 1991: 96).

Začátky trampingu sahají do doby již krátce po vzniku samostatného Československa. V době předválečné sice už začaly vznikat takzvané Roaring campy – Tábory řvavých, ale tehdy se tomuto stylu ještě neříkalo tramping (Hurikán 1990: 14-15). Toto hnutí nebylo oproti skautingu tak pevně organizované. Odráží se v něm, mimo jiné, snaha navrátit se k přírodě v kombinaci s romantikou, ale zároveň i touha po svobodě a rovnosti. Onen vznik trampingu byl podmíněn tehdejší velmi svobodomyšlnou společností, a právě on se stal jedním z ukazatelů míry těchto svobod (Kárník 2000: 548-549).

„Tramping se obecně rozvíjí v různých lokalitách, regionech či oblastech, vhodných k tomu účelu, to znamená tam, kde jsou lesy, romantické skály, a nejčastěji kolem řek a potoků. Důležitou podmínkou je relativně snadná dostupnost takového místa, například vlakem, spojujícím tuto oblast a městem, kde bydlí většina z trampů. Dokládá to mimo jiné i sama geneze takového regionu, spjatá časově právě se vznikem takové komunikace“ (Altman 1997: 121). Asi právě i díky těmto vlastnostem se tak snadno rozšířil mezi mladistvými v té době. Slovy respondenta: „Člověk těch míst projede hrozně moc. Tím trampem jsme omezený tím vlakem, třeba my jsme až tolik nestopovali, vyloženě vlakem a kam člověk došel, to znamená vlak a potom okruh deseti, patnácti kilometrů. [...] Když, tak vlakem, protože jakmile člověk nastoupí do vlaku, tak už to má tu svoji kulturu. Už to byl začátek toho vandru, už na tom nádraží. Už ta cesta, to je prostě bomba“ (L.P.).

4.1 Doba divokých skautů

Touto dobou lze označit období od samotného počátku, kdy se ještě trampům neříkalo trampové, toto pojmenování se utvořilo až k jejímu samotnému konci. Úplně původně byli trampové přezdívaní jako divocí skauti – mnozí z nich dříve byli totiž členy skautských oddílů. Avšak touha najít něco méně disciplinovaného a organizovaného jim vnukla myšlenku realizovat a praktikovat jiné formy táboření a života v přírodě. Následuje vzpomínání jednoho z prvních trampů Jendy Kordy: „Skauting byl dobrou průpravou, jenže já jsem při svém krátkodobém skautování měl stále pocit, že té dobrovolné skautské výchově něco chybí. V debatách s druhými, stejně smýšlejícími skautíky jsme se shodli na tom, že to, co nám schází, je naprostá volnost počínání, po které jsme skrytě všichni toužili. Proto jsem brzy „zběhl“ a stal jsem se nejprve ‚divokým skautem‘ a pak tulákem, stanařem, trampem“ (Mácha 1967: 7). Dalším faktorem, který se stal pro jiné důvodem opustit skauting jako takový, byla podle slov Bohumila Červeného nadmíra okázalosti, kterou v tu dobu Junák vykazoval: „Nepotrpěli si na okázalost, a tak často nesouhlasili s různými průvody a jinými parádami, které byly tenkrát v módě. Proto se také se ‚Svazem skautů‘ brzy rozešli. Přírodě a hudbě však zůstali věrní“ (Mácha 1967: 55). „Ze skauta se pomalu, ale jistě stával ‚divoký skaut‘ později cowboy, a jak z dalších řádků vyplívá ‚tramp‘, jenž dokázal, že byl typem, který jak jsem již řekl, se lišil a nebál se odlišit“ (Hurikán 1990: 18). Slovy tehdejšího skauta, později divokého trampa, pana Aloise Škacha: „Po ukončení světové války v říjnu 1918 jsem se stal skautem u tzv. ‚Halaburdovců‘. Tam jsem se zdokonalil v základech táboření a vůbec ve všem, co potřebuje milovník přírody. Záhy jsem

ale vystoupil. Utvořili jsme menší skupinu kamarádů a stali se tak ‚divokými skauty‘, jak nás tenkrát pokřtili“ (Mácha 1967: 6).

4.2 Doba cowboyská

Jak název prozrazuje, cowboyská doba sebou přinesla Divokým západem motivovaný post šerifa. „Nikde na světě nebylo tolik šerifů, jako v letech 1919–1920 v Čechách. Nebylo party bez šerifa, ba nebylo ani dvojice bez šerifa. Titul vybojovaný právem silnějšího anebo společným hlasováním. Tentokrát se také jistě v dílničkách, dílnách i továrnách ztrácelo největší množství mosazného plechu. Někde se totiž stal i šerifem ten, kdo si přinesl hvězdu. A proto není divu, že každý, kdo byl od černého řemesla, snažil se ve volné chvíli tajně vyrobit pěticípu hvězdu“ (Hurikán 1990: 19). Autor dále popisuje i jak tehdejší trampové uchopili proces sebevyjádření v podobě nových módních trendů v tramském světě. Nosili košile strakaté nebo černé s bílým lemováním, staré promáčkuté velurové klobouky, aby vypadaly jako originální cowboyské stetsony (širáky), široké opasky s doplněným nápisem „nedejme se“. Také se začaly nosit revolverová pouzdra a nože vlastní výroby. Původní divoké táboření se postupně přes stanářství změnilo až v opravdové osadnictví (Hurikán 1990: 19).

Důležitým aktem na počátku doby cowboyské byl vznik první tramské osady. Ztracená naděje se stala v roce 1918 vůbec první tramskou osadou v Československu. Postupně začaly přibývat další chatky a v roce 2018 oslavila 100. výročí své existence (Antony 2021). „Doba cowboyská trvala plných osm let, tedy do roku 1927. Pak byla pomalu vytlačována střízlivostí – tramping krystalizoval a vzal na sebe povšechný ráz, který nazýváme dobou kanadskou“ (Hurikán 1990: 20).

4.3 Doba kanadská

Trampové v době první republiky museli čelit mnohým potížím zejména ze strany zákona, který byl personifikován převážně četníky a dále ze stran majitelů pozemků, na kterých chtěli tábořit. Vzhledem k situacím se někdy museli uchýlit k různým lstím nebo drobným intrikám, aby tyto problémy obešli (Kárník 2000:548). Začíná přibývat kroků omezujících tramping. Nejzásadnějším krokem bylo vydání vyhlášky proti výstřelkům campingu a trampingu z roku 1931, tzv. „Lex Kubát“ (Kalendová 2019). Ten významně omezoval volný pobyt v přírodě. Zásah do svobody táboření ihned vyvolal několik protestních akcí a trampové na základě těchto motivací složili písně, které měly za cíl zesměšnit zemského policejního prezidenta Hugo Kubáta, který stál za vydáním vyhlášky.

Uvažovalo se i o zostření vyhlášky, které by po dohodě s majiteli dokonce učinilo úplný zákaz volného vstupu do lesů. Okolnosti ale vedly k tomu, že se po určité době tento zákon zrušil a Hugo Kubát byl ze své funkce odvolán (Hurikán 1990: 246-247). L. Sekera v té době, ještě jako dítě, napsal text písně: „Když pan Kubát trampy straší a bodákem haraší, volá: ‚Což to nevíte‘ Už trampovat nesmíte. Seberte si svých pět švestek, co tu ještě vidíte“ (Mácha 1967: 67).

Tím, jak se postupně rozvíjel tramping, rozvíjela se i tzv. kolportážní literatura. Konkrétně vznikaly velmi populární rodokapsy – romány do kapsy (Kárník 2000: 289-291). Oblibu vůči této literatuře měli převážně děti, mladí lidé a většinou se jednalo o dobrodružnou literaturu inspirovanou divokým západem a kanadskou divočinou. Ve třicátých letech navíc byly vydávány románové sbírky od Karla Maye, konkrétně S puškou a lasem, právě zde se daly nalézt jednotlivé romány pro mládež (Burianová 1991: 16-17).

5 Znaky tramské subkultury

Většina lidí bývá během svého života členem i několika sociálních skupin, které oplývají svou vlastní vnitřní kulturou a zajisté i smyslem pro humor. Dalšími jejími utvářejícími prvky, které jsou níže šířeji popsány, jsou také slang a způsob oblékání; v poslední kapitole jsou popsány některé výtvořky, výsledky tvorby této skupiny lidí. Zároveň se některé z nich mohly dostat jistým způsobem do povědomí i běžné společnosti.

5.1 Slang

Trampům se podařilo osvojit si slang velmi osobitý a ojedinělý, že se svou výrazností dostal do povědomí i mezi ty, kteří trampové nejsou: „Vyznačuje se sklonem k jazykové hravosti, k jazykovému humoru a k rozbíjení jazykových konvencí, což je motivováno jednak psychickými zvláštnostmi mladých lidí, jejich snahou odlišit se od běžného, vžitého vyjadřování vytvářením a užíváním výraziva neotřelého, aktualizovaného a expresivního“ (Hubáček 1988: 25). V tomto slangu můžeme nalézt jistou podobnost například se slangem vodáckým, vojenským nebo tím, který používají žáci a studenti. Pozorujeme v něm onu potřebu vystoupit z tradičního a odlišit se originálním a hravým způsobem: „Slovník je poměrně bohatý: obsahuje jinak názvy k označování specifických skutečností (mimo prostředí nepojmenovaných, např. camrátko, cancák, cucátko, potlach, tlach, tlachoviště, zvadlo), jednak názvy pro jevy mimo prostředí již označené, tedy názvy aktualizované, vyjadřující afektivní postoje (např. bachař, četař, chlup, chlupatej, konstábl, projektant kanadit, vrahovat apod.) [...]“ (Hubáček 1988: 25). Dalšími termíny jsou například camp, kemp, flek, plac, ty lze použít v případě, že se jedná o místo, které je navštěvované opakovaně a má i vlastní pojmenování (Pohunek 2011: 85). Při jednom z rozhovorů, když jsem chtěla vědět, jestli byla jednou z alternativ například cesta autobusem, mi bylo odpovězeno takto: „To bylo takový masňáský. Prostě vlak“ (P.L.). Slovo masňák je: „pejorativní výraz, jímž trampové označují civilizací postižené obyvatele měst, s nimiž se náhodně setkávají v přírodě,“ zdroj dále říká, že masňák není schopen v přírodě žít a: „povrchně obdivuje její krásu, aniž by jí rozuměl“ (trampingregy 2011).

Po skončení 1. světové války vznikl nejen samostatný Československý stát, ale rovněž se díky vlivu americké kultury, která byla patrná v literatuře, hudbě či kinematografii, dostalo českému publiku i širšího povědomí o Divokém západu. Tato skutečnost velmi silně zapůsobila na tehdejší mladou generaci: „Z Aniček, Mániček a Boženek se přes noc staly Annie, Mary, Bobiny nebo Catty, Betsy, Virginie, u chlapců to bylo ještě horší. Z Jardy se

stal Harry, z Pepíka Bob, z Oty Brandy, ze Zdeňka železná pěst nebo Wintrop, Edie a někdy také Swenny, Grizzly, Káča, Říman, Bill, Old Saterhand, Farnum, Dawson, Jack atd. atd. Fantazie podbarvená cowboyskými filmy bujně pracovala“ (Hurikán 1990: 16-17).

5.2 Oděv

Na začátek je nutné říct, že neexistuje jasně daná tramská uniforma. V případě oděvů, ale bývá často rozlišována doba cowbojská a kanadská. Liší se dobové trendy, které mohou dobu cowbojskou definovat například jako vyznačující se: „preferencí šatů a doplňků, které zdůrazňují pojetí trampingu jako hry na ‚Divoký západ‘, tedy kovbojských klobouků, košilí a halen či pistolí a šerifských hvězd“ (Pohunek 2013: 18). Zato doba kanadská: „akcentovala prosté ‚sportovnější‘ oblečení v přírodních barvách“ (Pohunek 2013: 18).

Tramské oděvy byly jistou formou odlišení se od všedního stylu. Jistá tramská osobitost je dána hlavně celkovým dojmem, který vzbuzuje a zároveň je odlišena konkrétními prvky, o které je individuální oblečení doplněno. Mezi těmito hlavními prvky jsou batohy, výše zmíněné šerifské hvězdy, dále různé indiánské motivy nebo i maskáčové kalhoty. Co se kalhot týče, od šedesátých let to byli často kopřiváky a jehličí. To ale nejsou všechny typy kalhot, které se postupně s těmito styly oblékání v souvislosti s trampinkem užívaly (Pohunek 2013: 19).

Důležitou součástí vybavení je batoh. Respondentka vypráví o prapočátcích jejího vybavení na vandry: „Já jsem začala jezdit s teletem, protože tele měl můj děda na půdě, to když jsem objevila, tak jsem jásala a taky jsem tam objevila nebo našla, říkalo se tomu paragánky, prostě černé boty zřejmě po Němcích z války [...], v těch jsem prochodila hodně let. [...] Občas někdo, kdo věděl, že jezdíme, tak nám něco dal, tak jsme to lepili, někdy jsme si i něco zeleného ušili. Byli to originály třeba z Československé armády, ale určitě to nebyly žádné americké originály. Já jsem měla originál německé tele a potom usárnu. Usárna se taky dala sehnat, ačkoliv byla hrozně nepraktická, stejně jako tele, protože jsi do toho zabalila málo věcí, ale tenkrát nám to stačilo“ (D.S.).

Dalšími rozlišovacími prvky byly šátky odlišných barev. Tento způsob odlišení přišel během sedmdesátých let a byl inspirovaný zřejmě tramskou soutěží Sever proti jihu. Měl za cíl odlišit tzv. severany a jižany. Jednalo se o soutěž vyvolanou v roce 1966 časopisem Mladý svět. Na období nošení šátků vzpomíná jeden z dotazovaných takto: „třeba ze začátku hodně frčeli černý a žlutý šátky, černý nosili jižani, jako za Ameriku a žlutý severani. Ze začátku jsem měl černejšátek, měl jsem nějakou zelenou košili k tomu a

usárnu, ale velice záhy jsme to hodili za hlavu a spíš jsme se nasměrovali na ten indiánský způsob“ (P.R.). V současnosti se na trampských oděvech a ve výbavě nacházejí prvky s motivy vojenskými, indiánskými, outdoorovými, westernovými i každodenními. Mezi ortodoxnějšími trampy se mnohdy vyskytuje odpor vůči tzv. masňáckým pomůckám v podobě mobilních telefonů, GPS navigací, vaříčů nebo goretexových bund (Pohunek 2013: 18). Závěrečná komparace aspektů trampského způsobu oblékání a význačných znaků by se dala zhodnotit několika slovy, například tradice, svobodomyšlnost, dobrodružství, originalita a převážně uvědomění si své trampské subkulturní identity.

5.3 Architektura

První osady vznikaly postupem času, když se trampové čím dál častěji vraceli na oblíbená místa, na kterých opakovaně tábořili a obývali je: „Existuje plynulá kontinuita mezi nejjednoduššími tábořišti a chatovými osadami. Tento přechod je možné vnímat jak typologicky, tak i chronologicky, protože většina chatových osad se postupně vyvinula z malých tábořišť“ (Pohunek 2011: 84). Trampské tábořiště je velmi jednoduše definovatelné, jedná se o prostor, ve kterém se vaří a přespává, zkrátka tráví se zde volný čas. Je nutné mít alespoň částečně rovnou plochu a ohniště, které je zpravidla ohraničeno kamením: „Vybírána bývají především místa skrytá a romantická, například taková, která se nacházejí v lesním porostu, ve skalách, opuštěných lomech či v blízkosti potoků, řek a vodních ploch“ (Pohunek 2011: 85). „Termín kemp nelze označovat a definovat stejně jako tábořiště, protože zatímco jednoduchá tábořiště přirozeně vznikají i zanikají, slovem kemp je míněno místo, které je navštěvováno opakovaně, pravidelně a má vlastní název. Pokud má takové místo svou vlastní stálou identitu, může být jeho charakter dále rozvíjen, například ohniště nemusí splňovat pouze praktickou roli, lze ho považovat za místo ceremoniální. V případě vícenásobných kruhů je zvýrazněn jeho symbolický význam a indikují jeho slavnostní povahu. Kolem ohniště se sedí buď na zemi, na kamenech nebo na dřevěných kládách“ (Pohunek 2011: 85).

„Podoba osad se postupně měnila, nejjednodušší formou zastřešení bývaly přístřešky z větví, klacků, chvojí nebo různé konstrukce, které sloužily k zachycování plachet a celt. Následovaly tzv. ‚slepičárny‘, které mají podobu stříšky ve tvaru obráceného V postavené na zemi“ (Pohunek 2011: 86). Dalším krokem a posunem, co se týče stavení v osadách, byly sruby. Kvůli obtížné dostupnosti a zároveň z důvodu autentičnosti byly jako stavební materiály používány suroviny z okolních lesů. Stěny jsou tvořeny z dřevěných kulatin a volně naskládaných kamenů, které bylo možné získávat z řek: „Další úpravy campu a jeho

okolí už jsou méně časté a zahrnují objekty, jako jsou sklípky a úkryty na potraviny či volně použitelné nástroje a nádoby, samostatné pícky, jídelní stolky, kadibudky, místa k uložení návštěvní knihy – ‚kempovky‘ a upravené studánky. Zvláštní kategorií staveb jsou pak symbolické objekty typu totemů, sloupů zdobených pamětními destičkami nebo symbolických hřbitovů a památníků. Většina campů je budována neoficiálně, maximálně s ústním svolením hajného, a je volně k dispozici komukoli, kdo chce na daném místě tábořit“ (Janeček, 2011: 86).

Blíže o stavění: „[...] spíš jsme stavěli, nebo se pokoušeli stavět různé sruby, což se nám úplně nedařilo, protože nebyl materiál, nebylo kde hlavně pořádně, tenkrát jsme sháněli, díky té naší osadě Arkansas, majitele těch lesů, že bychom si tam něco postavili, takže jsme objížděli lesní správy, potom jsme zjistili, že to patří nějaký baronce, kterou nikdo dlouho neviděl a nedokázal sehnat [...] většina hajnejch byli jenom správci. Taky na to nebyly peníze, na ty klády a tak. Ani nebyla z jejich strany snaha, aby se tam něco dělo, vlastně nás tam úplně nechtěli“ (L.P.). To ovšem neznamená, že by žádný srub díky této komunitě nevznikl. Další respondent vypráví: „To bylo po osmičce, začalo to táborem a rok potom byl tábor znovu, ale já jsem tam dělal něco jako instruktora, byl tam jako dítě i N.P. a potom jsme začali stavět srub, který jsme měli tady u Sázavy. [...] Srub, to byl velký výrobek, vydržel tak dvacet let a pak vyhořel“ (P.R.). Srubů vzniklo hned několik, některé byly postaveny právě z materiálů, které se daly sehnat v okolí, ale některé byly z části financované členy buď trampských osad, nebo za pomoci dalších kamarádů.

Také mě zajímalo, jestli se některý z respondentů potýkal s problémy spojenými s lesním tábořením z hlediska konfliktu s lesními správci nebo s myslivci: „Vím, že třeba pan Kotrba, tak toho měli všichni rádi, protože byl zároveň tramp. Ale my jsme se s nima ani moc nepotkávali, když jsme potřebovali dřevo, tak jsme je nepotkali, takže v těch lesích maximálně nějakýho myslivce na honu. Stalo se nám párkrát, když jsme šli na údolí potmě, že tam někde z posedu kolem nás zasvištěla kulka. Museli jsme křičet a hrát na kytaru, aby o nás věděli, aby si nemysleli, že je to třeba divočák. Ale jinak jsme s nimi problém neměli“ (L.P.).

5.4 Nášivky, pamětní placky a vlajky

Mezi další prameny, tentokrát hmotné, patří různé nášivky, vlajky a placky. Pro trampy jsou to především upomínkové předměty. Každý tento předmět bývá vázán ke konkrétní osadě, souboru nebo individuálně k jednotlivci, zároveň ale mohou odkazovat na nějakou

akci jako potlach nebo sraz. Zároveň mají dekorativní funkci, kdy jsou připevňovány k oblečení nebo batohům. Skrze tyto artefakty lze později alespoň částečně pochopit tramskou kulturu a jejich život v rámci komunity. Při výrobě těchto předmětů byl kladen důraz hlavně na materiál, který je převážně přírodní a nesyntetický. Za výrobou stojí i značná manuální práce, která umocňuje výslednou důležitost a hodnotu předmětu.

Vlajky, někdy spíše vlaječky měly většinou tvar podlouhlého rovnoramenného trojúhelníku a byly zavěšovány špičkou dolů, ale nebylo to pravidlem. Taktéž bylo možné se setkat například s tvary obdélníkovými i jinými (Čáka 1990:75-77).

6 Nepsaná pravidla a zvyklosti

Přes společnou lásku k přírodě a sportu je trampování především společenskou aktivitou, která si postupem času vybuodovala několikero pravidel a návyků. Sice se jedná o hnutí, které je založeno na základu společné motivace vytvořit společenství neorganizované a svobodné, ale postupně vykrytalizovalo několik zvyklostí, které se zachovaly do současnosti. Tudíž i toto zdánlivě neorganizované společenství podléhá jakýmsi nepsaným pravidlům. Jedním ze signifikantních znaků je například pozdrav: při setkání si trampové podávají ruce, ale součástí je typické zalamování palců: „Zalamování palců je tramský pozdrav, potřesení pravýma rukama s do sebe zaklesnutými palci“ (Randák 2020: 509).

6.1 Potlach

Pojmem potlach se rozumí, dle autora: „Tramské setkání, obvykle pořádané jednou tramskou osadou, například k výročí jejího založení. Hlavní částí potlachu je zpravidla posezení u ohně spojené s hudební produkcí, soutěžemi a dalšími aktivitami. [...] Odvozeno ze slova ‚potlatch‘, označujícího ceremoniální setkání indiánů ze severozápadního pobřeží USA a Kanady, a českého ‚tlachat‘“ (Randák, 2020: 508). K pravidlům a zvykům během potlachu se stručně vyjadřuje respondent: „Nehází se do ohně prasečiny, odpadky a podobně, druhá věc je to, že oheň je pro všechny posvátný, po dohrání Vlajky se dává minuta ticha, kdy se vzpomíná na kamarády, postupně se s těmi, kdo odešli, loučíme a postupně říkáme sbohem a jeho jméno. Hlavní důvod je oslava výročí osady [...]. Říká se tomu výroční oheň, ale to se nás freemanů netýká, protože v minut sedmnácti je to trochu komplikovaný, my jsme jiný. My nemáme stabilní flek, jako ostatní osady, jsme putující“ (D.M.). Respondent dále pokračuje a vyjadřuje se k průběhu dne: „Začíná už dopoledne

hrami, potom se chvíli pije a čeká se na zapálení ohně a až se setmí, určí se ohniváci, kteří zapalují ohně. Připravují se louče a ve chvíli, kdy jsou tam všichni a je otevřený kruh, zavolá se ‚zapalte oheň‘. Jsou čtyři, každý z nich zapaluje oheň za určitou světovou stranu, všichni vstanou, začne se hrát Vlajka, přitom se zvedají vlajky, všichni stojí, oheň se rozplápolává a potom probíhají další soutěže a vyhlásování“ (D.M.). Dále se zmiňuje i o některých hrách, které se hrají v průběhu: „Krákora, to je pěvecká soutěž, tu jsem vyhrál loni, kdo se chce účastnit, tak hraje cokoliv na cokoliv a porota posoudí, kdo byl nejlepší a ten vyhraje placku. Nebo hod kládou, to vychází z nějakých dřevorubeckých soutěží, asi ze států. Ve Statečném srdci se házelo kamenem, tak tady se hází kládou, kam dohodíš, tam dojdeš, hod vrchem, spodem, dozadu. Kdo dohodí nejdál, vyhrál. [...] Potom vymysleli kluci sodovky, koupili se lahvový sodovky, seřadily se jako kuželky, byly tři týmy po třech nebo čtyři po čtyřech [...]. Házelo se na určitou vzdálenost, když jsme se trefili, tak jsme běželi“ (D.M.).

Na některých akcích se rozmohla i dočasná tradice inspirovaná indiánskými dýmkami míru. Respondent na toto období vzpomíná: „Vyráběli jsme si vlastně dýmky míru [...]. Já si pamatuju, že jsme měli buď klasické, nebo různě potom upravené dýmky, které jsme si koupili a takové váčky s tabákem a ťaptátka. Celou tu soupravičku a tuhleto dýmku jsem vždycky vytáhl, když se jelo někam na vandr, u toho ohýnku jsme si ji zapálili a kolovala. Třeba zrovna na Kentucky jsem ji měl a tam jsme ji kouřili. Seděli jsme kolem ohně a měli jsme takový obřad. Ani nevím, kam se poděla. Jestli se někde nerozpadla“ (L.P.).

7 Umělecká tvorba

S trampingem se váže hned několik témat či počinů. Z některých z nich se postupně staly až artefakty, které některým můžou sloužit jako prameny, které vystihují a definují tuto dlouhotrvající éru. Umělecká tvorba může být brána i jako jistý benefit, který postupně krystalizuje v rámci své subkultury. Zpočátku se opravdu může jevit jako bonus, který je spíše doplňujícím jevem, ale postupem času může jeho dosavadní význam přerůst a vzhledem k jeho intenzitě se může stát neodmyslitelným dílem, který je s danou kulturou pevně spjatý. Příkladem je níže zmíněná tramská hudba, která byla původně jen občasným hraním u táboráku, ale se svou rostoucí četností a všudypřítomností mezi ní a trampingem vznikla pevná spojitost. Těmto několika podstatným znakům jsou věnovány následující podkapitoly.

7.1 Trampské písně

Hudba obecně obklopuje všechny, ve všech společnostech na celém světě a již od pradávna doprovází člověka. Je jednou z nejstarších forem dorozumívání, lze díky ní vyjádřit téměř všechny lidské emoce, je řečí citu. Dokáže ovlivnit svoje aktéry a posluchače svým rytmem, melodií, tempem či zvukomalbou. V některých situacích dokáže hudba vyjádřit i to, na co slova nestačí.

„Trampskou písničku vytvořili prostí, tehdy ještě zcela neznámí písničkáři pro nejužší okruh svých táborových kamarádů – pro partu. Vybaveni většinou jen vrozenou muzikálností, bez nároků na obdiv a také bez nejmenších aspirací na veřejné ocenění. Psali pro svou radost a pro potěchu druhých. Řečeno po Londonovsku: jednali tak, jak jim jejich srdce velela“ (Mácha 1967: 4). Je spousta krásných písniček, které jsou svou důležitostí neodmyslitelně spjaty s trampingem. Jednou z nejstěžejnějších je trampská hymna Vlajka. „Vlajka vznikla na začátku roku 1929. To k mému bratrovi docházel výborný houslista Vašek Skoupý a často si onu melodii přehrávali. Mě se také moc líbila, doprovázel jsem je na kytaru a když v témž roce Lone Star na Kačáku uspořádala svůj první trampský večer, napsal jsem na zmíněnou melodii text a hned jsme s kamarády z Lone Staru nacvičili a poprvé na jejich večírku zazpívali [...]“ (Korda 2021).

Vlajka vzhůru letí

Autor hudby: František Korda

Autor textu: Jenda Korda

„Vše tone v snách a život kolem ztich
jen dole v tmách kol ohně slyšet smích.
Tam srdce všem jen spokojeně zabuší
z písniček známých vše jistě vytuší.

R: Vlajka vzhůru letí,
k radosti svých dětí,
hned se s mraky snoubí
vlát bude zas až mladí čas opustí nás.

Po letech sám až zabloudíš v ten kraj
a staneš tam, kde býval kdys tvůj ráj,
vzpomeneš chvil těch, kteréš míval tolik rád –
tak jako kdysi ozvěnou slyšíš hrát.

R: Vlajka vzhůru letí...“ (Korda 2021).

Podle autora hymny, Jendy Kordy můžeme hymnu trampů slyšet například při vztyčování osadní vlajky, kdy je, jak skladbě, tak vlajce konkrétně prokazována náležitá úcta a dále při slavnostních nebo smutečních příležitostech. Vlajka ale nebyla první zvolenou hymnou v řadách prvních trampů. Zpočátku tomu byly, taktéž dle autorových slov, vodácká písnička Indián od Rösslera-Ořechovského, jako další V září červánků nebo Kamarádi od Jiřího Mottla, dále Srdce trampů od Gézy Včeličky a až poté, již zmiňovaná, Vlajka. Postupem času se svazáci¹, kteří organizovali Portu, snažili Vlajku nahradit písní od Wabiho Daňka Rosa na kolejích, ale v teoretické roli hymny se neuchytila, nebyla přijata většinou tramské společnosti (Korda 2021).

O počátcích tramských písní mluví Alois Štach v kronice tramské písničky: „První tramské písně měly původní jen texty. Hudební motivy byly přejímány z amerických, anglických, francouzských, ruských, ba i jiných šlágrů. Tramské písně rostly jako houby po dešti. Rozšiřovaly se cestou ve vlaku, na parníku, ozývaly se v lesích, polích, údolích, horách i rovinách; skoro po všech našich cestách. Mnoho tramských písní však trpělo zvláštní ‚nemocí‘. Její původ byl v tom, že při poslechu té které písně, snad pro její rychlé zapamatování, byly buď text, nebo melodie převzaty nesprávně, neúplně anebo vůbec chybně. Takto převzaté písně byly přeneseny do dalších osad a skupin táborníků, ba i do celé větší skupiny mimopražských trampů nebo naopak“ (Mácha 1967: 7).

Mezi stěžejní hudební nástroje, které jsou součástí tramské hudby, patří kytara, housle, banjo, hřeben, vozembouch nebo harmonika, která ale nebyla tolik oblíbenou z toho důvodu, že při táborových hraních byla příliš hlasitá. V průběhu 20. let vyrostla první silná generace tramských hudebníků, mezi nejznámější z nich patří Jarka Mottl, Eda Fořt, Pedro Mucha, Géza Včelička, Jenda Kord a Bob Hurikán. Tento typ hudby byl zprostředkováván širší veřejnosti prostřednictvím tehdy vznikajících pěveckých sborů, které cvičily v klubovnách různých organizací a hospodách. Postupně se začala rozšiřovat do kabaretů a divadel a vznikaly i první gramofonové desky. Nový vítr do plachet vneslo období 60. let, kdy začala být činná nová generace hudebníků, mezi které patřili například bratři Ryvolové nebo Kapitán Kid. Ve větší míře se objevovaly i další žánry, konkrétně country a folk. Modernější podobu hudby ovlivnil populární festival Porta, který se poprvé konal v roce 1967 (Pohunek 2011:77).

¹ Svazák je člen Československého svazu mládeže (1949-1968) nebo Socialistického svazu mládeže (SSM)(1970-1989) v komunistickém Československu (ceskyslovnicek 2020).

Mezi interprety, kteří jsou spojováni s trampskou hudbou, patří dle výpovědí respondentů i další. Konkrétně jde o období 80. a 90. let, jedná se tedy o dekády, ve kterých dotazovaní s trampingem začínali nebo byli ve věku mladých dospělých: „[...] hrozně se jelo v Hoptropákách, poslouchali jsme Křest'ana, ze začátku jsme poslouchali i Nedvědy, [...] potom Nohavica, Kryl, Kamelot, ten byl v tu dobu hodně profláklej, ale zase, bylo to individuální, někdo šel víc po folku, hodně se poslouchal Fleret, Vlasta Rádl a někdo šel směrem Bluegrassu, to taky hodně roztránilo, kdo co poslouchal za muziku, ale bylo toho spoustu. Potom i regionálnější kapely, to jsou dodneška Trampoty a Brzdaři“ (N.P.).

Během rozhovorů jsme s respondenty několikrát přirozeně došli i ke kontroverzním tématům, jako je politika minulého režimu ve spojitosti s hudbou: „Řešili jsme třeba o kom víme, v našem okolí, že je estébák, řešili jsme v jak bezvýhodný situaci jsme, řešili jsme, že se to pořád neustále utahuje i ta svoboda, která už tu nebyla. Poslouchali jsme samozřejmě Kryla a Pražský výběr a občas taky Plasty, kteří teda nepatří úplně mezi trampské skupiny, ale i mezi trampskými interprety byli lidé, kteří skládali protistátní písničky, a pak se to hrálo na nějakých menších festivalech. Když se to zahrálo, tak jsme z toho byli úplně nadšení, protože se to nikde moc neprezentovalo. Bohužel jsme potom po revoluci zjistili, že někteří z těch písničkářů, které jsme tolik obdivovali, tak byli estébáci a aktivně donášeli. Nejznámější je třeba Nohavica, ale i třeba Pepa Streichl a další. Což není úplně trampská muzika, ale třeba Kapitán Kid, to je příklad toho člověka, co skládal trampské písničky, všichni to hráli u ohňů a po revoluci se ukázalo, že asi donášel taky. To potom bylo hodně velké rozčarování a myslím si, že i tohle zapříčinilo, že jsem jezdila do přírody dál, ale už ne úplně jako tramp“ (D.S.).

Další respondent vzpomíná na toto zjištění po revoluci následovně: „Ono to na světlo světa vylezlo až později, nebo ke mně se to dostalo později. Celkem hodně jsem o tom četl, konkrétně o Nohavicovi, jeho písničky se mi líbily a poslouchal jsem právě i ty protest songy za komo a bylo to dobrý, celkem jsem mu to věřil, ale to spíš až teď mi to přijde hodně za hranou. Nejhorší je, že k tomu nikdy nic neřekl. Nikdy se k tomu nepostavil a neřekl všem, jak to bylo, když už se o tom takhle hodně mluví. [...] A paradoxně mi to přijde ještě smutnější u Kapitána Kida, o tom jsem četl taky hodně, jenomže ten neudělal nic tak extra hroznýho. Mám ty jeho písničky moc rád a vůbec jsem tomu nevěřil, to mi bylo hodně smutno, když jsem se to dočetl [...], za to může ta doba. Kolikrát za to nemůžou ty lidi, ale ta doba, prostě je to takhle semlelo a čert ví, na Nohavicu tlačili asi hodně a Kapitán Kid tolik toho podle mě neřekl, asi jim řekl něco, aby měl klid, ale nemyslím si, že

nic tolik zásadního jako Nohavica. Mám doma knížku od Kryla, tam říká, že má Nohavicu rád, ale že ho hrozně mrzí, že se k tomu nikdy nepostavil. Protože Nohavica práskal na něho, na Kryla, a na veřejnosti se tvářil jako jeho nejlepší kamarád a někde psal, že ho bral skoro za svého otce, takže je to smutný“ (N.O.).

7.2 Trampské časopisy

Začátky trampské literatury v podobě časopisů byly velmi krušné. Níže jsou zmíněny jen některé příklady. Autory těchto časopisů byli zpočátku samotní trampové z mnoha osad po celé republice, ale často i autoři nám známých jmen, které bychom nemuseli automaticky s trampíngem spojovat. Trampské časopisy nebyly zprvu kladně přijímány samotnými trampy, důvodem byla jejich častá spojitost s politikou. Dalším problematickým faktorem byla hospodářská krize v roce 1931. To jsou dva hlavní důvody problematické historie vzniku trampských časopisů, nezájem čtenářů a nedostatek financí.

7.3 Období první republiky

První trampské časopisy začaly vznikat již za první republiky a vycházelo jich i poměrně velké množství, ale většina z nich bohužel zanikla pro nezájem veřejnosti nebo kvůli finančním problémům. Za prvními časopisy stáli osadníci z první trampské osady v Československu, Ztracená naděje. Po prvních nezdařených pokusech v roce 1929 vznikl nový časopis Tramp a ve stejnou dobu i časopis Naše osady. Lišily se od sebe hlavně tím, že časopis Naše osady byl apolitický, ale zanikl již v roce 1931 kvůli hospodářské krizi, zmiňované výše. Nebyl v té době jediným časopisem, který vzhledem k tehdejší krizi musel ukončit svoji činnost. Časopis Tramp vydalo Družstvo trampů komunistů a vycházel jako čtrnáctideník. V té době se na jeho fungování podílelo spousta později známých osobností, mezi ně patřili například Géza Včelička, S. K. Neumann, Václav David, Polda Hofmann a několik dalších (Vašíček 2010).

V Dějinách trampingu Boba Hurikána se můžeme dočíst: „V letech 1929-1930 vydávala osada Údolí děsů osadní časopis Čoud a v roce 1929 zavedl redakční úředník R. J. Gregor trampskou rubriku v Nedělní listině“ (Hurikán 1990: 230). Bob Hurikán ale dále tuto rubriku označil za ne příliš zdařilou, protože pohled, který umožnila svým čtenářům, nebyl ku prospěchu propagace trampingu. R. J. Gregor se o rok později pokusil vydávat svůj vlastní, další časopis Camp, později se jmenoval Tramping, ten ovšem zanikl pro nezájem čtenářů. „V té samé době vycházel v Poděbradech časopis Ahoj, který vydávala osada Michigan. Časopis zanikl po čtyřech číslech“ (Hurikán 1990: 230). Dalším příkladem

prvorepublikového trampského periodika Ze soboty na neděli, jehož autory byli Vodrážka z osady Staří kamarádi na Zlaté řece a Hracha z brdské osady Skagway. Tento časopis byl považován za jeden z trampských nejlepších, ale bohužel také jako mnoho dalších zanikl kvůli nedostatku finančních prostředků (Hurikán 1990: 230).

7.4 Současnost

Aktuálně můžeme v České republice nalézt pouze několik trampských časopisů v tištěné podobě, z toho některé již přešly do elektronické podoby, ale můžeme se setkat i s těmi, které na internetu již vznikly sami o sobě. I dnes se potýkají s komplikacemi ohledně financování, ty tištěné proto fungují z tohoto důvodu pouze na předplatitelském systému a nejsou k dostání v kamenných prodejnách.

Jako první zmíním časopis Pucejř, který vznikl v roce 1994 a v současnosti vychází jednou za dva měsíce. Můžeme v něm nalézt pravidelné rubriky, konkrétně 4 strany aktualit, oznámení, pozvání, rubriky Historiky s prošlou záruční lhůtou, Drby a zvěsti, smutné i divoké příběhy z vandrů, Próza a poezie a další. Pravidelnými spoluautory jsou například Tony Linhart, Miki Ryvola, Hanka Hosnedlová nebo Fredy Schubert. Kromě stálých autorů do Pucejře přispívají i jiní trampové. Mezi další časopisy s trampskou tematikou patří Brdská vločka, která je občasníkem věnovaným převážně Brdům. Jsou v něm články z historie i nedávné minulosti brdského trampingu, recenze knih, povídky, básně, reportáže, rozhovory i kreslený humor. Podle posledních informací je ale i toto vydávání dočasně přerušeno, dostupná jsou ale jeho starší čísla (Trampský magazín 2017). Dalším tištěným časopisem je Roverská sosna, ke které se ale můžeme dostat pouze předáním z ruky do ruky, je zaměřena na okolí České Lípy, které je trampy nazýváno jako Roverky. Bývá tištěna jen párkrát do roka a je vydávána Roverskými patrioty. Nalezneme zde zprávy o dění v oblasti Roverek, dále tamější vlastivědu, která informuje o významných místech v této oblasti nebo historii trampingu jako takového a dále povídky a jiné články (Šuhajová 2017: 45).

Mezi internetové časopisy patří například T.O. Satan, někdy Jižan, vychází již od roku 1983. Je volně ke stažení v pdf souboru. Sice je primárně určen převážně Jihočechům, ale i pro čtenáře z jiných krajů může být užitečný. Sám čtenář, v případě zájmu, může vlastní díla poslat a po domluvě s redaktory skrze ně publikovat (Jižan 2021). Na četbu během dospívání vzpomíná respondent takto: „Měl jsem doma po dědovi starýho Trampa, opravdu toho starýho, z nějakých třicátých, čtyřicátých let. Tak to jsem taky hltal, ale zároveň jsem

se k tomu dostal až dýl, ale v tý době, de facto, jsme asi nic neměli, jen Boba Hurikána a Karla Maye, tak to je jasný, to jsme četli“ (L.P.).

8 Život v osadě

Ačkoliv nejsou trampové nikterak oficiálně organizovaní a celkově jim vyhovuje svobodný život v přírodě, stále jejich společné soužití podléhá určitým buď psaným či nepsaným pravidlům. Funguje i určitá hierarchie rolí v rámci komunity. Dle autora byl nejvyšším představitelem osady byl šerif, který byl zároveň prvním mužem osady, pečoval o pořádek na chatě a měl za úkol reprezentovat osadu a hájit její zájmy na veřejnosti. Byl zplnomocněn ke správě chaty a ručil za ni, také odpovídal za osadu jako takovou. Šerif byl volen jednotlivými členy osady a vždy se jednalo o nejzkušenějšího a nejzasloužilejšího člena osady (Hurikán 1990 :19). V případě šerifovi nepřítomnosti či jeho časovém zaneprázdnění byl zplnomocněn k výše jmenovaným úkonům jeho zástupce. Vedle těchto funkcí mohla mít osada i svého vlastního pokladníka nebo také uměleckého vedoucího, v případě, že by osada měla vlastní soubor. Umělecký vedoucí ale nemusel být nutně členem osady, byl to většinou někdo, kdo se pohyboval v hudební branži. Život v osadě trval přes celý rok, přičemž hlavní aktivita na chatách byla hlavně během teplejších měsíců v roce. V rámci osadního života se slavily i svátky, narozeniny a jiné významné dny členů osady (Mácha 1967:22). Respondent vypráví: „Taky jsme zažili trampské Vánoce na Cimburku na mlýnech. Ozdobili jsme hloh, dali jsme si mezi sebou dárky a jeli jsme do Starého Kolína na Country bál. Výroční oheň se nás freemanů netýká, protože v minus sedmnácti, v lednu, je to komplikované. My jsme trochu jiní, nemáme stabilní flek, jako ostatní osady, jsme putující. Ale zrovna letos to máme až v březnu, to se tak někdy stane“ (D.M.).

8.1 Osady v okolí Kutné Hory a Kutnohorska

Hlavním zdrojem informací o kutnohorských osadách jsou buď táborové deníky nebo kroniky (cancáky), nebo svědectví a paměti trampů samotných. Každá osada má svou vlastní energii, která je založená na členech, kterými je tvořena. Všechny osady procházejí neustálými změnami. Obměňuje se kolektiv i cílové destinace vandrů. Nedá se spolehlivě vystihnout a definovat podoba osad, protože mnohdy i pár let dokáže spolehlivě změnit, jakým způsobem funguje a kdo jsou její členové. Zdrojem následujících podkapitol jsou články z kutnohorského tisku *Obzory Kutnohorska*, v nichž jsou blíže popsány některé konkrétní osady, které buď fungují stále, nebo fungovaly během posledních pár let. Články, ze kterých jsem vycházela, poměrně detailně popisují historii každé z osad, včetně jmen

členů a míst. Vybrala jsem pouze základní informace, které měly za cíl přiblížit charakter každé z uvedených osad.

8.2 Tramská osada Tuláci

Mnohdy se tramské osady dávaly dohromady díky společnému vandrování a sezení po hospodách, ale této dal za vznik v roce 1968 kutnohorský turistický oddíl mládeže. Právě tady se seznámili, dva první členové osady, Samotář a Liberák. V roce 1972 skončil z politických důvodů skauting, a to byl moment, kdy se osada rozšířila díky dalším dětem, které se přidaly do turistického oddílu. V tomto roce se seznámili díky oddílovému táboru u Kyselova mlýna s dalšími třemi kamarády a spoluzakladateli. Při vytyčování tradiční hry na hledání pokladu narazili na nádhernou louku poblíž Ostrova, kde býval původně tábor pardubických skautů. To místo si dobře zapamatovali, ale vrátili se tam až v dalším roce, 1973. Původně chtěli opravit srub, na který narazili v lese, ale na popud hajného nakonec začali stavět vlastní boudu přímo na louce. Slovy Liberáka: „No a tak jsme tam začali každý víkend jezdit a z větví z prořezaných stromů jsme si stavěli srub. Povinná víkendová výbava byla usárna, konzerva, sekera a kilo hřebíků. A do podzimu jsme měli boudu 10x6 metrů hotovou“ (Liberák in Šuhajová 2015).

Během 80. a 90. let bylo normální, že se potlachů účastnilo i 100 lidí, ale mezi nimi byli bohužel i ti, které nikdo neznal a přišli jen proto, že měli vidinu piva zadarmo. Od roku 2000 už potlachy nebyly tak velkou akcí a aktuálně se na ohních schází zhruba 20–30 lidí. Jsou pořádány tři pravidelné akce a to, zimní oheň, jarní oheň a výroční oheň, který je o posledním srpnovém víkendu.

Zajímavým momentem v historii osady bylo zmizení dvou kamarádů. Liberák vzpomíná: „Na osadu jezdili ještě dva kamarádi Kolečkář a Kotrba, který s náma měli jet v roce 1981 na Velikonoce na vandr. Vyráželo se v sobotu ráno, ale Kolečkář s Kotrbou nepřišli ani na nádraží a nikdo o nich nic nevěděl. No a za tejdén jsme zjistili, že utekli za kopečky, protože nám od nich přišel pohled z Rakouska. Všechny nás vyšetřovala StB, ale nikdo nic nevěděl, oni to nikomu neřekli“ (Liberák in Šuhajová 2015). Aktuálně osada stále funguje a z původních pěti zakládajících údajně pořád jezdí ještě tři (Šuhajová 2015).

8.3 Tramská osada Free boys

„Osadu Free boys (Svobodní chlapani) jsme založili v lednu roku 1988. Ten název byl můj nápad, protože táta měl osadu Santa Liberty (Svatá svoboda) a my tu svobodu taky chtěli mít v názvu, protože tramping tenkrát byl, a ještě pořád je hlavně o svobodě. Nebyli s tím žádný zvláštní ceremonie, prostě jsme na Klokočkách seděli s třema kamarádama v kempu na Kvintárně, slovo dalo slovo a od té doby jsme my čtyři jezdili jako osada Free boys“ (Čepy in Šuhajová 2015). Tato osada neměla své konkrétní místo pro účely střetávání, prohlásili sami sebe za osadu toulavou. Postupně si vypěstovali několik tradic, jako například každoroční lednový oheň. Čepy vzpomíná na každoroční návštěvy hospod U Boučků a Na Špici: „Jezdíme tam každý rok a tamější výčepní už si nás pamatuje. Většinou je z nás dost nešťastnej, protože se obvykle zdržíme dost dlouho. Jednou před náma dokonce klečel na kolenou a prosil, ať už jdeme spát, že dá každému tři velký rummy zadarmo. Další rok jsme tam samozřejmě byli zas a jen co jsme vlezli do dveří, tak hospodské strašlivě zblednul, vyděšeně zasípal něco jako ‚Proboha, to už je rok?‘, poslal za bar manželku a zbytek večera jsme ho už neviděli“ (Čepy in Šuhajová 2015). Osada Free boys funguje pořád, v zimě se s nimi člověk může potkat v Českém ráji, jsou snadno poznatelní, protože v lednu není moc skupin lidí, kteří by nocovali venku (Šuhajová 2015). Jeden z respondentů také mluví o této osadě: „Potluchy řešili tak, že je neřešili, jezdili na Klokočky, nedělali žádný slavnostní oheň, žádný sud, nic, prostě se vyrazilo na Klokočky a tam se šlapalo. Prošli se jeskyně, zapadlo se v hospodě, popilo se, druhý den se udělal nějaký přesun, třeba na Malou skálu, zase se našla hospůdka, popilo se a pak se jelo další den domů“ (L.P.). T.O. Free boys je zkrátka neorganizovaná, volná osada bez jakýchkoliv striktních náležitostí a pravidel.

8.4 Tramská osada Kentucky

Vznik osady Kentucky se také pojí s rokem 1988, ale její prvopočátky jsou již v roce 1986, kdy Dači z osady Modré údolí přivádí k trampingu svého bratrance Wagiho. Právě k Wagimu se postupně přidávají další, kteří s ním sdílí vztah k přírodě a volnosti pohybu v ní. Na jeho popud společně založili tramskou osadu Kentucky, kde 23. srpna vzplanul první výroční oheň, konkrétně na místě U křížku, blízko Červených Janovic. Koldík na tuto dobu vzpomíná takto: „Pak následovala opravdu krásná doba, kdy jsme všichni chodili na školy nebo učiliště, povinností jsme měli málo, a tak jsme jezdili na vandry pomalu každý víkend. Když dneska projíždím cančák, zjišťuju, že v roce 1990 jsme vyjeli na vandr padesátkrát, což znamená, že za rok jsme vynechali jen dva víkendy! Samozřejmě, že

v drtivé většině případů jsme směřovali na Sázavu a to nejen pro její krásy, ale i pro její blízkost. Vždyť vlak z Kutné Hory do Zruče nad Sázavou stál tenkrát jenom 5 korun“ (Koldík in Šuhajová 2015). Postupem času starší členové osadu opouštěli a přicházeli noví, jezdilo se jak na víkendy, tak i na velké týdenní vandry. Cesty směřovaly do jižních Čech, konkrétně do Novohradských hor a České Kanady (Šuhajová 2015).

V roce 1999 se konal poslední výroční oheň právě na Ještěrném potoce. Došlo k obnově rybníků u Červených Janovic a osada se stala dnem jednoho z nich. Byli nuceni se přestěhovat a díky ochotě osady Arkansas, která jim poskytla dočasné útočiště, se postupně tyto dvě osady spojily. Přirozeným vývojem došlo k útlumu původního osadního života. Kluci začali zakládat rodiny a věnovali se výstavbám a velebení svých domovů. Zároveň se ale vandry rozšířily po celé České republice a pokračovaly někdy i do zahraničí. Vandry nemusely být nutně pěší, oblíbené bylo i sjíždění řek, hlavně Sázavy, Otavy, Lužnice nebo Berounky. Osady se vzájemně navštěvovaly i mezi sebou, konkrétně s osadou Žlutá klika nebo s osadou Vlčci, která je z okolí Brna (Šuhajová 2015).

8.5 Tramská osada Arkansas

Vznik této osady se, dle výpovědi respondenta a jednoho ze zakládajících členů, datuje k 4.dubnu roku 1992. V tento den se odehrál první, nultý potlach. Ze začátku neměli tehdejší budoucí členové z T.O. Arkansas ponětí o existenci tramských osad, to zjistili až v momentě, kdy se setkali s T.O. Kentucky a ti je přivedli na myšlenku založit si osadu vlastní. T.O. Arkansas je přibližně hodinu od vesničky Hodkov, v blízkosti hodkovského potoka. V okolí jsou vesnice Krasoňovice, Čestín a Želivec, jedná se o hluboké údolí pod Lipinou. Na základě toho, že začátkem dubna, kdy se konaly výroční ohně, byl v údolí Arkansasu ještě sníh, se tomuto místu začalo přezdívat Sněžné údolí. Vzhledem k postupnému ubývání členů se poslední potlach konal před dvěma lety (L.P.). Pokud by Arkansas vydržel ještě další dva roky, mohl by oslavit 30. potlach, ale není všem dnům konec a ani konec této tramské osady by nemusel být definitivní.

Respondent dále popisuje, jak vypadalo zázemí Arkansasu: „Tenkrát jsme tam měli postavenou takovou boudičku, kterou obýdleli mravenci, takže boudička potom odešla, ta se rozbořila, ale kluci si tam domluvili na údolí, že si tam přitáhnou maringotku. Takže v maringotce se to trošku vylepšilo, oblepili kuláčkama, dali tam kamínka, udělali tam takový zázemí, je tam asi pět postelí, mají tam stůl, poličky, nářadí, co je potřeba. Je to takový obydlí trochu jako sroubek. Sehnat dříví na srub, to se moc nedalo“ (L.P.).

8.6 Tramská osada Peribonka

Tato osada byla založena již roku 1945. Její název je podle místa nedaleko Lán, na které se původně sjížděli trampové z celé republiky. Šerif původních osad, které byly na těchto místech, zahynul v koncentračním táboře během druhé světové války a na jeho počest a památku bylo dáno osadě právě toto jméno. Peribonka má kořeny v Kadani, ale její hlavní činnost se odehrávala na Kutnohorsku. První zmínky o Kutné Hoře jsou v osadní kronice, která se začala psát v roce 1971, ale fungování osady bylo již o několik let dříve. První sídlo bylo poblíž vesnice Onšovec kousek od vodní nádrže Želivka. Zlomovým bodem pro tuto osadu byl rok 1989, spousta členů se začala věnovat jiným aktivitám, jak volnočasovým, tak pracovním. Poslední výroční oheň se konal v roce 2004 (Šuhajová 2015). O osadě Peribonka se ve výpovědích zmínili všichni mí respondenti, ale jelikož ukončila svou činnost již v roce 2004, tak nemají s touto osadou spojeno tolik vzpomínek a zážitků. Ačkoliv její působení skončilo před osmnácti lety, v povědomí kutnohorských trampů je dodnes.

9 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo shromáždit informace a další data a následně pojednat o novodobé historii a průběhu trampského života na Kutnohorsku. K tomuto tématu mě motivovaly dva hlavní důvody. Prvním byla snaha vybrat určitou komunitu, společenství či životní styl, který není diskutovaný na denní bázi, zároveň ale, aby měl určitou váhu a důležitost v české společnosti. Důvodem druhým bylo znovu uvědomění si, že tramping je určitým způsobem, provázán i s historií naší rodiny a společných přátel. Následná touha objevit a pochopit tento styl života mě inspiroval k finálnímu rozhodnutí tomuto tématu se blíže věnovat.

V průběhu tohoto výzkumu jsem se chtěla utvrdit a zároveň potvrdit vlastní predikci, že tramping není zapomenutým fenoménem. V určitém momentě, kdy jsem uvažovala o otázkách, které jsou s tímto tématem spjaté, jsem věděla, že vhodně uchopit a zpracovat tuto tematiku nebude lehký úkol. V rámci kvalitativního výzkumu, konkrétně narativních či polostrukturovaných rozhovorů s respondenty, se mi podařilo získat data, která jsem kombinovala s informacemi čerpanými z odborné literatury. Po přepisu všech rozhovorů jsem použila, pro podrobnou analýzu dat, metodu otevřeného kódování, k čemuž mi pomohla metodologická kniha Kvalitativní výzkum od Jana Hendla. Na počátku jsem se věnovala metodologii v rámci výzkumného šetření a studiu odborné literatury, jak metodologické, tak věnované přímo trampingu. Výzkumné šetření jsem prováděla v rámci minulého a letošního roku a při načasování osobních setkání jsem se zároveň pokoušela vyhnout obdobím, ve kterých byla zpřísněna pandemická opatření.

Tramping je téma velmi rozsáhlé, proto jsem chtěla stručně shrnout a nabídnout od některých stěžejních náležitostí alespoň základní přehled pro lepší orientaci a pochopení vnitřních elementů, které vzájemně utváří definici onoho tématu.

Při určování výzkumných otázek a metod, které jsem využila během výzkumu, jsem věnovala pozornost jak etice, tak reflexi mého vlastního působení v terénu. Závěrem bych chtěla primárně odpovědět na výzkumné otázky, ale než se tak stane, mohu se díky mým respondentům zamyslet i nad otázkami, které nebyly v předešlých kapitolách podrobně zodpovězeny.

Při rozhovorech s respondenty jsem vždy začínala otázkou kdy, jak a skrze koho se k trampingu dostali. Všichni dotazovaní mi odpověděli, že jejich vztah k přírodě vznikl již v dětství. Situace a způsoby byly odlišné, ale v průběhu rozhovoru nikdo z respondentů

nevedl nikoho, kdo by se stal trampem až v pozdějším, dospělém věku. Na mou otázku se proto nabízí a váže otázka další a to, zda je možné stát se trampem v průběhu dospělosti či zda je pro tak silný vztah a fascinaci přírodou nutné být v její přítomnosti od raného věku. Nejde ale jen o ryzí vztah k přírodě, součástí trampingu je i silná sociální vazba v rámci komunity. Tato sounáležitost mezi jednotlivými kamarády vznikala právě už ve věku školních let. Troufám si proto odpovědět, že pro tak silnou vazbu samotného jádra komunity je potřeba vstupovat do ní dlouhodobě a v průběhu postupného vyvíjení mezilidských vztahů. Všechny vztahy jsou ale natolik individuální, že pravděpodobnost správného obecného tvrzení nebude nikdy zcela určitá.

Během pokládání otázky, jak intenzivně se respondenti trampingu věnovali a věnují, v rámci časového horizontu, jsem měla za cíl odpovědět, zda může být trampingu pouze dočasnou životní záležitostí. Většina respondentů je trampy až do dnešní doby, ale někteří z nich to považují právě za onu etapu, která v jejich životech byla, ale právě v čase minulém. Ačkoliv se trampingu, jako takovému, již někteří nevěnují, silná přátelství a komunita, ve které v minulosti koexistovali, jim přetrvávají doposud. To znamená, že i když se již neúčastní společných víkendů na vandrech, ozvěna trampingu jde s nimi stále skrze společné vzpomínky a sociální bublinu, do které se díky těmto zkušenostem dostali.

V první výzkumné otázce „Jak a kdy se člověk stane trampem?“ jsem chtěla shrnout výslednou podobu onoho bytí trampem. Věděla jsem, že nebude jednoduché na tuto otázku odpovědět, ale pokusím se shrnout několik vodítek, které pomohli mně pochopit, co být trampem znamená. Někteří z respondentů byli zpočátku nejistí, zda se za trampa vůbec mohou považovat. Vycházeli, dle mého názoru, z předešlé vizualizace a definice, jak vypadá tramp v podobě o generaci starších trampských předchůdců. V průběhu rozhovoru mě přesvědčila jejich jistota a vyrovnaný vztah jak k přírodě, tak k pospolitosti s ostatními trampskými kamarády. Hodnoty, které jsou v trampingu stěžejní a to: „Láska k přírodě a ke svobodě, ke kamarádovi a láska k trampské písni“ (V.A.), přetrvávají i mezi těmito trampy nadále. Tím chci říct, že ten, kdo s těmito hodnotami souzní a žije životním stylem, který je založený na náležitostech trampské kultury, může sám sebe za trampa považovat.

Další výzkumnou otázkou je dotaz: „Cítí trampové, v rámci svojí komunity, úpadek trampingu?“. K výsledku jsem se snažila dobrat skrze odpovědi na to, jestli byla v období individuálního trampování každého z dotazovaných nějaká výrazná prodleva a zároveň skrze otázku na účast a průběh na výročních ohnících. Na základě informací, které jsem

získala, bych shrnula, že v některých případech došlo v rámci různých životních situací k tomu, že dřívější pravidelná setkávání se proměnila v občasná. Možná víc než k úpadku, došlo k redefinici podoby trampingu, kterou veřejnost do té doby znala. Pozorovala jsem, že na základě výpovědí se v průběhu posledních několika dekád určitá část trampů uchyluje k volnějším, neorganizovanému pojetí a navrácí se tak k původním hodnotám a důvodům, kvůli kterým tramping vykrytalizoval ze skautingu.

V poslední výzkumné otázce „Co pro trampa znamená býtí trampem?“ jsem chtěla zjistit, jak podstatnou roli hraje tramping u mých respondentů. Na tuto výzkumnou otázku mi někteří odpověděli při mojí závěrečné otázce během rozhovorů. Zněla přibližně takto: „Napadá vás, v rámci trampingu, co je, z vašeho hlediska důležité zmínit?“ Odpovědi byly, ve svém obsahu, velmi podobné. Většina znovu zmínila sympatie s trampskými hodnotami, vděčnost za komunitu a velký dar v podobě odreagování se od urbánní společnosti.

Seznam použité literatury

- Altman, K. 1997. Bobří a medvědi. K problematice trampingu na Moravě. Strážnice: Ústav lidové kultury.
- Altman, K. 2003. ...jak někteří trampují... Brno: Rajče na útěku.
- Berka, M. 1991. Posázavský pacifik: historie železnice a trampingu na Zlaté řece. Praha: Nadas.
- Burianová Hochmanová, E. 1991. Zdeněk Burian – pravěk a dobrodružství (rodinné vzpomínky). Praha: Magnet-Press.
- Čáka, J. 1990. Junácká symbolika. Praha: Merkur
- Hendl, J. 2012. Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál.
- Hladeček, J. 2009. Skauting a tramping na Vltavotýnsku jako kulturněhistorický fenomén. Historický ústav, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.
- Hubáček, J. 1988. Malý slovník českých slangů. Ostrava: Profí.
- Hurikán, B. 1990. Dějiny trampingu. Praha: Novinář.
- Janeček, P. 2011. Folklor atomového věku. Praha: FHS UK.
- Kaplan, K. 2007. Proměny české společnosti 1948-1960 I. Praha.
- Kárník, Z. 2000. České země v éře první republiky (1918-1938) I. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929). Praha: Libri.
- Mácha, Z. 1967. Kronika tramské písničky. Praha: Panton.
- Neuvirt, M. 2015. Z hlubin pravěku plzeňského trampingu. Plzeň: Plzeňbb.
- Pohunek, J., P. Janeček 2013. Fenomén Československý tramping. Praha: Dějiny a současnost.
- Punch, K. 2008. Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál.
- Randák, J., J. Krško, J. Mareš, J. Pohunek, J. Špringl. 2020. Putování za obzor. Praha: NLN, s. r. o.

- Skutil, M. 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál.
- Švaříček, R., K. Šed'ová. 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Vinklát, D., Pavel. 2004. *Kronika trampingu v Jizerských horách*. Liberec: Knihy 555.
- Vojtíšek, P. 2012. *Výzkumné metody*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní.
- Webový občasník Jižan 2021. *Úvod*. Dostupné z: <http://www.jizan.wbs.cz/> [21.1.2022]
- Antony, M. 2021. *Stručná historie trampingu*. Dostupné z: <https://www.trampsky-magazin.cz/blog/strucna-historie-trampingu-snadno-a-rychle-959.html> [03.11.2021]
- Český slovníček. 2020. *Svazák*. Dostupné z: <https://ceskyslovnicek.cz/svazak/> [10.5.2021]
- Kalendová, H. 2019. *Zákon, který měl vymýtit trampingu a Český Jack London Bob Hurikán*. Dostupné z: <https://zpravy.tiscali.cz/zakon-ktery-mel-vymytit-trampingu-a-cesky-jack-london-bob-hurikan-326850> [03.11.2021]
- Korda, J. *Trampská hymna Vlajka*. Dostupné z: <http://www.svatojanske-proudy.cz/trampingu/naosade/htm/vlajka.htm> [4.11.2021]
- Korda, J. *Vlajka vzhůru letí*. Dostupné z: <http://www.petnik.cz/cze/text-pisnicky.php?id=72> [4.11.2021]
- Pohunek, J. *Kultura trampů*. Dostupné z: https://www.academia.edu/7816231/Kultura_tramp%C5%AF [12.1.2022]
- Roverky 2021. *Časopis Roverská sosna*. Dostupné z: <http://www.roverky.cz/sosna/rs20-2.pdf> [12.4.2022]
- Skaut 2021. *Historie*. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/historie/> [02.11.2021]
- Šuhajová, K. 2015. *Historie trampských osad na Kutnohorsku T.O. Free boys*. Dostupné z: <https://www.obzorykutnohorska.cz/clanek-historie-trampskych-osad-na-kutnohorsku-1--t-o-free-boys-> [21.1.2022]
- Šuhajová, K. 2015. *Historie trampských osad na Kutnohorsku T.O. Kentucky*. Dostupné z: <https://www.obzorykutnohorska.cz/clanek-historie-trampskych-osad-na-kutnohorsku-3--to-kentucky> [21.1.2022]

Šuhajová, K. 2015. *Historie trampských osad na Kutnohorsku T.O. PERIBONKA*. Dostupné z: <https://www.obzorykutnohorska.cz/clanek-historie-trampskych-osad-na-kutnohorsku-4-to-peribonka> [21.1.2022]

Šuhajová, K. 2015. *Historie trampských osad na Kutnohorsku T.O. Tuláci*. Dostupné z: <https://www.obzorykutnohorska.cz/clanek-historie-trampskych-osad-na-kutnohorsku-5-t-o-tulaci> [21.1.2022]

Šuhajová, K. 2017. *Komparace stálých rubrik časopisu Tramp a časopisu Pucejř*. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/86006/BPTX_2015_2_11230_0_44869_2_0_180167.pdf?sequence=1&isAllowed=y [23.1.2022]

Trampingregy. 2011. *Velký trampský slovník*. Dostupné z: <https://t-o-skalaci.webgarden.cz/rubriky/trampska-kultura/velky-trampsky-slovník/velky-trampsky-slovník> [21.2.2022]

Trampský magazín 2022. *Trampský časopis BRDSKÁ VLOČKA*. Dostupné z: <https://www.trampsky-magazin.cz/clanky/brdska-vlocka-17.html> [21.1.2022]

Vašíček, Z. 2010. *Historie časopisu Tramp*. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/nastramp/historie/historiecasopisu trampatd> [13.1.2022]

Přílohy

Otázky k rozhovoru

1. Jaká byla vaše první zkušenost s trampingem?
2. Kým jste byl k trampingu přiveden?
3. Jak intenzivně jste se vandrování věnoval?
4. Jak často jezdíte na vandry dnes?
5. Jaká byla početnost vaší party, se kterou jste jezdili?
6. Znáte nějaké tramské osady v okolí Kutné Hory nebo i jiné, které mají spojitost s Kutnou Horou?
7. Byl jste někdy součástí, členem tramské osady?
8. Jakým způsobem jste sháněl vybavení, myšleno oblečení, boty, batoh a další?
9. Nechal jste se v rámci stylu oblečení určeného buď na běžné vandry a dále na potlachy někým inspirovat?
10. Byl ve skupině někdo, kdo udával trendy v oblékání?
11. Sledoval jste buď v té době nebo teď aktuálně tramské časopisy?
12. Jaká literatura pro vás byla v rámci trampingu stěžejní, inspirující nebo s trampingem spjatá?
13. Vyráběli jste buď na vandrech nebo ve volném čase na vandry nějaké výrobky?
14. Jaká hudba vám ulpěla v kombinaci s trampingem?
15. Kterí konkrétní interpreti jsou pro vás spjatí s trampingem?
16. Účastníte se výročních ohňů?
17. Co je pro vás u trampingu stěžejní a důležité, čím pro vás je?